

Irina Petrescu: "... amantă capricioasă pentru un bărbat frumos"

Încă de la început teatrul a fost pasiunea dumneavoastră?

Nici poveste! În ceea ce mă privește, nu este vorba de o vocație, ci de o simplă întâmplare. Mă aflu într-o seară, împreună cu părinții, la restaurantul Continental, când a intrat regizorul Savel Stiopul; m-a văzut și, imediat, s-a adresat tatălui meu pentru a-i cere permisiunea să dau niște probe... Așa am pătruns în lumea filmului. Numai că filmul pe care urma să-l realizeze Savel Stiopul nu s-a mai

făcut; probele au rămas în studio și când, în anul următor, Liviu Ciulei se apuca de "Valurile Dunării", le-a găsit, m-a chemat și am început...

A fost hotărâtoare pentru viitorul dumneavoastră această întâmplare?

Da. Povestea este lungă și, pentru mine, e deja tocită. Am spus-o de prea multe ori și am impresia că o cunoaște toată lumea. Sigur, cei foarte tineri n-au de unde s-o știe, dar... Prin urmare, am încercat la

Institut încă înainte de "Valurile Dunării"; am intrat, apoi am fost exmatriculată din cauza unui dosar inadecvat pentru acele timpuri. Bănuiam, când am dat examen de admitere, că așa se va întâmpla, dar voiam neapărat să aflu dacă am talent. Așa se face că am ascuns cu bună-știință originea mea "nesănătoasă". Apoi, am încercat la Filologie - de astă dată făcând declarații complete -, am reușit, însă la jumătatea anului școlar am fost din nou dată afară... Începutul a fost nebulos și foarte greu. Am avut, însă, parte de un tată minunat, care nu putea concepe ca fiica lui să fie atât de nedreptățită, așa că s-a luptat ca eu să fiu reprimată în facultate. Spre sfârșitul primului an de studiu la Filologie am filmat în "Valurile Dunării", apoi am abandonat Universitatea și am încercat iarăși la Teatru.

Cum se făcea școală de teatru pe vremea aceea ?

Cu foarte mare seriozitate. Eu am avut parte, de altfel, de un profesor extraordinar: regizorul Ion Șahighian. Ce m-a învățat - și mai ales ce mi s-a potrivit mie cel mai bine din ceea ce m-a învățat - a fost respectul pentru litera textului (respect care astăzi, din păcate, pare să fie pe cale de dispariție). Există un lucru pe care aș putea și eu să-l recomand viitorilor actori: importanța gramaticii. Asta se leagă tot de o riguroasă slujire a textului. (De altfel, materiile mele preferate în liceu erau gramatica și matematica.) De ce socotesc că baza unei creații actricești este cunoașterea limbii? Pentru că trebuie să știi foarte bine ceea ce spune propoziția pe care nu ajunge numai să o rostești. (Iată de ce este atât de important felul în care se traduce o piesă din dramaturgia universală!) Este bine să treci la lucru numai după ce știi exact care-s (și unde-s) subiectul, predicatul, complementul, atributul etc. Pentru că doar atunci vei



În *O, ce zile frumoase!* de Samuel Beckett (regia: Mihai Măniuțiu)

putea accentua cum se cuvine o replică, dându-i nuanța potrivită. În plus, așa vei putea descoperi că, de fapt, fiecare cuvânt are ascuns în el ceva aproape muzical. Poate că din această cauză, pentru mine, repetițiile la masă au cea mai mare importanță. Acolo (atunci) se descoperă cu adevărat personajul. Trăirea, emoția vin numai după ce locul pe care calci devine solid, ferm.

Cum rămâne cu actorii talentați dar inculți, despre care se spune că sunt mult mai maleabili?

Nu știu ce să spun, dar cred că de gramatică are nevoie toată lumea care trăiește într-o țară și vorbește o limbă.

Faptul că sunteți foarte informată, că citiți, că urmăriți activitatea colegilor, mergând des la teatru, face din dumneavoastră un actor mai dificil în colaborarea cu regizorii?

Eu cred că, dimpotrivă, "prostu"-i mai dificil! Fiecare informație pe care o ascunzi în tine, fie că vine dintr-o carte citită, dintr-un spectacol văzut sau dintr-o conversație purtată... nu poate decât să te ajute.

Este profesia de actor una ca oricare alta?

E cu totul și cu totul diferită de oricare alta. Poate, mă gândesc, să aibă vagi tangențe cu pedagogia. Eu provin dintr-o familie de pedagogi (cu excepția tatălui meu, care a fost medic) și, uneori, mă surprind având defectul de a vrea să explic ceva mai mult decât este necesar. De ce mai cred că e o meserie diferită de toate celelate? În primul rând, pentru că este atât de efemeră. Radu Beligan spunea cândva, atât de frumos (și de adevărat, în același timp), că arta și măiestria ta pier o dată cu ultimul spectator care părăsește sala într-o seară. E și dramatic, și fabulos. Pe mine mă atrage în mod deosebit acest lucru, poate și pentru faptul că nu am simțit nicicând nevoia să las neapărat în urmă ceva, o pânză, un obelisc, o carte. Sigur că, la ceea ce facem pe scenă, putem adăuga filmul, care păstrează, înmagazinează... Însă eu prefer teatrul.

Cum vă priviți propria imagine într-un film? Vă puteți detașa, judecându-vă la rece evoluția?

Acum, dacă se întâmplă să văd filme de început, mă găsesc atât de stângace, de lipsită de experiență; dar, ce-i drept, mă privesc și cu multă duioșie.

Poate deveni definitorie pentru cariera unui actor colaborarea cu un anume regizor?

Este definitorie; e chiar lucrul cel mai important. Eu am avut noroc și mă

consider a fi chiar "produsul" întâlnirilor cu mari regizori, dar și cu niște minunați parteneri de scenă.

Care să fie motivul faptului că astăzi apar atât de puține vedete?

Vedetele există, însă sistemul s-a schimbat. Acum se practică - și sper că nu va deveni definitiv - spectacolul de grup, în care toți trebuie să fie foarte buni, dar nimeni să nu iasă în evidență. Câtă lume știe, de pildă, în clipa asta, ce imens actor este Ilie Gheorghe de la Teatrul Național din Craiova?

În perioada interbelică - foarte bogată din punct de vedere material, cu un simț anume pentru eleganță, cu respect pentru valori - se cultiva altfel personalitatea unui actor. Eu nu am trăit atunci, dar mi-aș fi dorit atât de mult...

Se spunea, cu mai mult timp în urmă, că ați fost plecată în America, unde ar fi trebuit să deveniți o mare vedetă, dar că, datorită unei povești romantice, ați fugit de acolo... Așa a fost.

Totuși, numai acesta să fi fost motivul pentru care ați părăsit

America, sau ați băgat de seamă că acel tip de celebritate nu vi se potrivea?

Nu m-am gândit atunci la asta, dar cred că fiecărui om i se întâmplă numai ceea ce i se potrivește. Privind în urmă și gândindu-mă că de fapt viața mea ar fi putut să fie alta, n-aș putea să jur că ar fi fost cu mult mai bună.

Ați regretat vreo clipă acea întoarcere?

Niciodată. Bunicul meu, însă, a fost teribil de amărit și de dezamăgit.

Statutul de vedetă v-a afectat vreodată viața personală?

Am avut întotdeauna o relație foarte normală cu semenii mei. Călătoresc firesc cu troleibuzul, merg la piață. Viața mea seamănă cu a tuturor oamenilor obișnuți. E foarte adevărat, însă, că profesia în sine presupune unele sacrificii în privința vieții personale. Este ca o amantă capricioasă pentru un bărbat frumos. I te dai cu totul sau deloc. Pentru mine actoria a devenit mai importantă decât orice altceva.

Dacă ați putea să o luați de la capăt,



Alături de Virgil Ogășanu, în *Misanthropul* de Molière (regia: Valeriu Moisescu)

cum ar fi?

Tot așa! Dar cred că așa fi atât de deșteaptă încât să am unul, sau doi, sau trei copii.

Cunosc actori care, ajunși pe o anume treaptă a carierei, refuză rolurile mici...

Eu am descoperit, relativ recent, o plăcere aproape perversă în a juca asemenea roluri. Mă gândesc, de fiecare dată, ce bine este când ai o apariție mică, dar, de preferință, bună, ca să nu trebuiască să porți pe umeri toată răspunderea spectacolului. Și mai pot adăuga ceva. Rolurile mici din urmă le joc în tovărășia unor tineri colegi. Simt o bucurie aparte să-i urmăresc uneori de la arlechin, alteori să-i ascult la difuzor (când sunt în cabină) și să-i pot certa sau lauda. Pe urmă, nu credeți că o bijuterie discretă are mai mult rafinament decât lanțurile groase și paftalele?

Sunt actorii tineri de azi altfel decât cei de ieri?

Exact în proporția în care toți tinerii de azi sunt altfel decât cei de acum 40 de ani. Sunt altfel, dar n-aș spune că sunt ei vinovați de asta. Viața este alta. Ei se adaptează acestei vieți.

N-ați simțit niciodată nevoia de a fi pedagog?

Nu, poate și dintr-un ciudat egoism. Nu vreau să-mi asum răspunderea copleșitoare a unei astfel de munci.

Cum sunt modalitățile de lucru ale regizorilor de azi?

Se potrivesc timpului. Într-un fel lucrează Vlad Mugur și în altul Mihai Măniuțiu. Dar, între aceste extreme (să le spunem așa), mai sunt Alexandru Tocilescu, Alexandru Darie, Alexandru Dabija. Recunosc că mă atrage mai mult mijlocul. Pe de altă parte, experiența avută cu Mihai Măniuțiu a fost vitală într-un anume moment al carierei mele. M-a eliberat de timidități, m-a dezghioțat, m-a desfăcut ca pe... o ceapă.

Știu că mergeți deseori la Radio.

O, dar Radioul este, pentru mine, un pământ al grației. Am fost invitată, în februarie trecut, la un simpozion al teatrului radiofonic, care a avut loc la Anvers, și am spus acolo ce cred că înseamnă această modalitate de creație din punctul de vedere al actorului de teatru și film. Este flatant Radioul pentru că acolo nu îmbătrânești niciodată, nu ți se văd cutele

de oboseală ori de proastă-dispoziție. Este mai mult muzică și deloc plastică. Se creează un fel de concentrare foarte puternică... Să vă spun cum se petrece o înregistrare, care începe întotdeauna la ora opt dimineața? (Pentru că la ora zece încep repetițiile în teatru.) Gândiți-vă, numai, ce oră imposibilă pentru un actor a cărui viață normală începe spre seară! Totuși, eu așa merge oricând acolo și așa fi în stare să și plătesc pentru asta. Pentru mine acest gen este un miracol, poate și pentru faptul că acolo ești obligat să ajungi la miezul textului - nu te poți sprijini nici pe costum, nici pe machiaj, nici pe decor. E un contact mai crud și mai dur cu cuvântul.

Au fost personaje pe care ați fi dorit să le interpretați?

Mi-aș fi dorit să joc Cehov, Ibsen (adică dramaturgie "burgheză"). Dar n-am avut asemenea șansă. N-am jucat nimic nici din marile drame shakespeariene, însă nu regret - nu cred că mi s-ar fi potrivit...

Socotiți că viața dumneavoastră este așa cum trebuie să fie?

Da.

Marinela Tepeș

Sf flash

Hainele de stradă și smokingul

Nu demult m-am întors de la un festival francofon, de neprofioniști, unde limba franceză în care se juca era, pentru majoritatea interpreților, o limbă străină. Cu toate astea, ceva te frapa la ei: dicțiunea. Limpezimea cu care făceau replicile inteligibile. Modul curat, deslușit (!) de a răspica vorbele, de a doza sunetele și pauzele de respirație, astfel ca fiecare ton să aibă propria lui „melodie” recognoscibilă. Vizibilă, dar neostentativă, decorticarea cuvintelor în consoane și vocale pentru a le da individualitatea care le aparține și, ulterior, re-însăilarea lor - aici pricepera se cere a fi maximă - în așa fel încât, în ansamblu, frazele să aibă netezime. „De dragul pingelii”, cum zicea Caragiale, să nu se vadă nodurile „cusăturii”. Efortul era considerabil și îți dădea ție, spectator, iluzia că ai în față un vorbitor fluent. Pentru ce am insistat asupra unui lucru care, poate, era îndeajuns de clar din capul locului? Ca să fie evidente următoarele: această reușită profesională ar fi accesibilă oricărui actor dacă el ar fi grijuliu și cu ce îi iese pe

gură - nu întotdeauna un porumbel -, nu doar cu mica, gesturile, mutatul de recuzită etc. Îi trebuie doar puțină concentrare în a-și socoti limba în care joacă, măcar la repetiții, o limbă străină. Să se re-deprindă, mereu, a vorbi românește ca și cum ar lua lecții de franceză. Acest lucru i-ar da detașarea necesară ca să renunțe la limbajul „pauper”, la rostirea colocolială. L-ar ajuta să redescopere cuvintele. Să înceteze a le mai mușca furios, retezându-le în grabă finalul ori începutul. Să se poarte mai blând, mai cu menajamente, fără pripă. Să ARTICULEZE, în sfârșit, ultimele litere dintr-o vorbă. Tot ce îmi doresc este să pot avea curajul, în sala de spectacol, să închid ochii și să mă desfăt cu sunetele auzite, fără a fi nevoie să întregesc, ipocrit, silueta lor știrbă prin efecte vizuale. Ar fi ca și cum, după atâta așteptare, așa înlocui, la intrarea la teatru, hainele de stradă cu smokingul.

Mirna Hărăbor